

Aktuální kroky České republiky související se Směrnicí Rady č. 90/313/EHS

Třetí konference evropských ministrů životního prostředí, v říjnu 1995, schválila dokument *Program životního prostředí pro Evropu*. Mezi jeho obecnými doporučeními je na předním místě zajištění přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí. Pod vlivem tohoto doporučení se Evropská hospodářská komise při OSN (Výbor pro ekologickou politiku) rozhodla iniciovat vytvoření pracovní skupiny pro přípravu *Úmluvy o přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí a účasti veřejnosti na rozhodování v záležitostech životního prostředí* (dále jen Úmluva).

Pracovní skupina poprvé zasedala v Paláci národů v Ženevě v červnu 1996 ve složení: vládní delegace zemí západní střední a východní Evropy včetně zemí bývalého SSSR a nevládní delegace, např. Koalice nevládních organizací, Regionální environmentální centrum zemí střední a východní Evropy, ICEL, CEFIC, UNEP, UNCTAD apod. Úmluva dále rozpracovává Směrnici Rady č. 90/313/EHS *O volném přístupu k informacím o životním prostředí* a především ji rozšiřuje o následující aspekty:

- účast veřejnosti v rozhodování o záležitostech životního prostředí,
- přístup veřejnosti k soudním a obdobným řízením ve vztahu k Úmluvě,
- setkávání stran, na nichž se bude sledovat zavádění Úmluvy a připravovat Protokoly k Úmluvě.

Za Českou republiku se zasedání pracovní skupiny účastní autorka tohoto sdělení a o jejich průběhu pravidelně informuje příslušné odbory Ministerstva životního prostředí ČR i zástupce nevládních organizací, kteří se uvedenou problematikou zabývají. Na červnové zasedání se připravují písemné připomínky České republiky k poslední verzi Úmluvy. Podle harmonogramu Ekonomické komise pro Evropu má být konečné znění Úmluvy připraveno do října letošního roku a její podpis je plánován na čtvrtou ministerskou konferenci v Aarhusu (Dánsko) r. 1998. Česká republika je připravena Úmluvu podepsat.

MŽP ČR iniciuje a finančně podporuje odborné překlady důležitých dokumentů týkajících se předmětu Směrnice a Úmluvy do češtiny a zajišťuje jejich distribuci orgánům státní správy (územním odborům MŽP ČR, referátům životního prostředí okresních úřadů) a nevládním organizacím.

Jsou to např.:

- Směrnice Rady č. 90/313/EHS,
- pracovní texty související s přípravou Úmluvy,
- rakouský a německý zákon o přístupu k informacím z r. 1994 a poskytuje případným zájemcům příslušné zákony slovenské, dánské a nizozemské v angličtině a návrh Zásad slovenského zákona v originále.

MŽP ČR r. 1996 iniciovalo a finančně podpořilo studii, kterou vy-

pracoval Petr Kužvart: *Příprava harmonizace požadavků EU a české vnitrostátní úpravy přístupu k informacím o ŽP s přihlédnutím k závěrům ministerské konference Životní prostředí pro Evropu v Sofii 1995*. Studie je k dispozici nevládním organizacím a bude přístupna na stránce Internetu, která je zaměřena na informace o životním prostředí (www.ecn.cz/env/zp/pravoinf.htm).

Autor studie vychází z návrhu zákona o právu na informace o životním prostředí, který byl vypracován pracovní skupinou pod jeho vedením v rámci programu PHARE *Approximation of Legislation CZ-9304-01-01-1, GTAF III - IX - 1B*.

Tato studie, spolu s konečnou verzí Úmluvy, bude podkladem pro vypracování samostatného zákona o environmentálních informacích, jemuž dává MŽP ČR přednost před tím, aby byl součástí jiného zákona, např. obecného zákona o životním prostředí.

Vedení MŽP ČR, bezprostředně po návštěvě Ritt Bjerregaardové (komisařky EU pro životní prostředí, jadernou bezpečnost a civilní ochranu) v dubnu t. r. rozhodlo o tom, aby se ještě letos připravil legislativní záměr samostatného českého zákona. Zákon má být samozřejmě v souladu se Směrnicí Rady č. 90/313/EHS. MŽP ČR pověřilo přípravou legislativního záměru pracovní tým vedený Evou Kružíkovou z Ústavu pro ekopolitiku. V pracovním týmu jsou vedle environmentálních právníků také zástupci státní správy (na úrovni centrálních institucí, územních odborů a referátů životního prostředí okresních úřadů), Českého statistického úřadu, nevládních organizací i průmyslu. Navržené teze záměru zákona se budou poprvé projednávat v červnu na veřejném semináři. Předpokládá se, že konečná verze návrhu, včetně výsledků z vnitřního připomínkového řízení na MŽP ČR, budou hotovy do konce října 1997. Kontaktním pra-

covníkem na MŽP ČR je autorka tohoto sdělení.

Paralelně s účastí České republiky na přípravě mezinárodní Úmluvy i vlastního zákona o přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí, pracuje MŽP ČR na zpřístupnění svých dokumentů a informací o životním prostředí, především prostřednictvím Internetu. Připravuje se zcela nová domovská stránka MŽP ČR (www.env.cz) s aktualizovanou strukturou, obsahem i grafickou podobou. Domovská stránka zpřístupňuje nejdůležitější dokumenty MŽP ČR, jakým je

např. výroční *Zpráva o stavu životního prostředí* pro vládu ČR, českoanglická *Statistická ročenka ČR*, regionální zprávy o stavu životního prostředí, výsledky monitoringu škodlivin v ovzduší apod. Prostřednictvím Internetu Ministerstvo životního prostředí ČR také informuje o všech typech výběrových řízení ministerstvem vyhlášených, o současné legislativě, mezinárodní spolupráci atd. Jakmile se podaří vyřešit personální problémy, uvede se do provozu informační středisko zřízené v budově MŽP ČR.

Marta Černá

Informační stupně a směry v ČR

Určité informace již v minulosti patřily do kategorie tajné, resp. důvěrné. Z počátku se jednalo vesměs o strategické informace: armáda, finance, policie a pod. Postupem industrializace a vývojem civilizace mění se společenské uspořádání, hlavně po první světové válce. Nastává obrovská produkce informací, které je nutno dopravit k občanovi. Rozmach fotografického průmyslu, a pak kinematografie, polygrafie, televizního vysílání a v neposlední řadě revoluce v oblasti výpočetní techniky, vytvářejí obrovské možnosti šíření informací prostřednictvím slova a obrazu.

Již v druhé polovině 20. století, kdy se do popředí zájmu vládnoucích skupin vyspělých zemí dostává otázka ochrany a tvorby životního prostředí, je důležité pronikání informací k občanovi, základnímu stavebnímu kameni společnosti, jak z hlediska jeho nynějšího života, tak možnosti zachování přírodního bohatství nastupujícím generacím.

Specifickým vývojem procházely

po skončení druhé světové války země středoevropského socialistického tábora, mezi které patřila i Česká republika jako součást Československé republiky, pozdější federace.

Období budování tzv. rozvinuté socialistické společnosti probíhalo na úkor exploatace neobnovitelných zdrojů. Také nebyly dostatečně specifikovány limity znečišťujících látek v ovzduší, půdě, vodě apod., chránící životní prostředí před devastací. O některých místech, kde se permanentně překračovaly stávající limity, nebyla veřejnost dostatečně informována. Stát v tomto období převzal na sebe roli informátora o stavu životního prostředí a úplně zklamal.

Budování velkých průmyslových komplexů vystřídalo scelování zemědělských ploch do velkoplošných celků, včetně zvyšování výměry státních statků a zemědělských družstev, aby se naše podniky blížily sovětským kolchozům a sovchozům. Období 80. a 90. let je typické dotační politikou hornic-

kých regionů, i když mnohé provozy vykazovaly značný stupeň nerentability.

Množství informací a údajů směřujících k občanům v době budování socialismu odpovídalo zájmům vládnoucí politické strany a bylo tvrdě cenzurováno.

Určitý průlom nastal po r. 1989 změnou společenského zřízení na území tehdejší Československé socialistické republiky. Nástupem demokracie, která byla obnovena po 41 letech, začaly se otevírat všechny možné ventily informací, do té doby značně uzavřené. Každý člověk v této zemi měl větší nebo menší šanci napsat cokoli i v případě, že výrok nebyl ničím podložen. Veřejnost (občan) stála uprostřed toků informací a jen stěží se orientovala v pravdivosti toho či jiného výroku. Bylo nutné vytvořit legislativní rámec pro naplnění proklamované ochrany přírody a zlepšování životního prostředí. Byl přijat např. zákon ČNR č. 17/1992 Sb. o životním prostředí, zákon ČNR č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny a jeho prováděcí vyhláška č. 395/1992, zákon ČNR č. 244/1992 Sb. o posuzování vlivů na životní prostředí a pod.

Rozpadem České a Slovenské federativní republiky 1. 1. 1993, které stálo nemalé finanční prostředky, se zájem o zvelebení životního prostředí v ČR pomalu dostává do ústraní.

Jak se šíří informace a jaké jsou druhy informací o životním prostředí?

Tvorba informací o životním prostředí z hlediska časové náročnosti je velmi závislá od hloubky informace a jejího účelu. Čím je informace zpracovanější, tím vzrůstá její hodnota a využitelnost pro potřeby uživatelů. Stává se často, že sebestopracovanější informace strácí na hodnotě špatnou interpretací.